

SXEDIO.85W

11.2.1932: (β μέρος). Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕΡ ΡΟΝΑΛΝΤ ΣΤΟΡΡΣ ΓΙΑ ΤΑ ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΑ. ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Ο Κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρόναλντ Στορρς στο Δεύτερο μέρος της έκθεσης του για τα γεγονότα της **21ης Οκτωβρίου 1931** ανέφερε προς τον υπουργό Αποικιών:

14. Όταν τα Ορθόδοξα μέλη συναντήθηκαν στις **17** Οκτωβρίου, ο Επίσκοπος Κιτίου ανέγνωσε σε αυτούς και ζήτησε την έγκρισή τους για το διάγγελμα το οποίο συνέταξε αυτός, του οποίου εσωκλείω μετάφραση. Τα μέλη συμφώνησαν ως προς τις γενικές γραμμές τούτου, αλλά συνεβλήθησαν όπως το προσχέδιο μελετηθεί σε περαιτέρω συνεδρία μετά μια εβδομάδα. Εμαθα την επομένη με έκπληξη ότι κάποιο διάγγελμα, του ιδίου ακριβώς περιεχομένου είχε δημοσιευθεί ανεξάρτητα από τον Επίσκοπο φέροντας ημερομηνία της προηγούμενης ημέρας και ότι είχε κυκλοφορήσει ευρέως με επιστολή στην οποία υπέβαλλε παραίτηση από το νομοθετικό Συμβούλιο. Οκτώ από τα μέλη τότε εγκατέλειψαν τις προηγούμενες προθέσεις που είχαν εκδηλώσει και συγκεντρώθηκαν γύρω από την αποκήρυξη της προδοσίας του Επισκόπου. Εσωκλείω μετάφραση κάποιας δημόσιας διακήρυξης της στάσης του την οποίαν και εξέδωσαν αμέσως. Κάποια συμπληρωματική επίθεση κατά του Επισκόπου εμφανίστηκε σε ογκώδες παράρτημα που τιτλοφορείται "προ παντός ειλικρίνεια" και φέρει τη υπογραφή του Γεωργίου Χατζηπαύλου, ενός από τους αριθμούς τους. Το πρόβλημα του κοινού διαγγέλματος λησμονήθηκε και το έδαφος της πολιτικής κρίσης μετατοπίστηκε.

15. Θα αναφερθώ τώρα στα προφυλακτικά μέτρα που έλαβε η Κυβέρνηση ύστερα από την αναγγελία της φύσεως των διασκέψεων στο Σαΐττά. Πληροφορίες για τις συνεδρίες οι οποίες επακολούθησαν

ανακοινώθηκαν αμέσως προς εμένα, και οι κυριότεροι των συμβούλων μου παρέμεινα στις θέσεις τους στη Λευκωσία, έτοιμοι για κάθε εξέλιξη της κατάστασης, καθόλα τα Σάββατα και τις Κυριακές των εβδομάδων κατά τις οποίες λάμβαναν χώραν συνεδρίες. Δόθηκαν οδηγίες προς τον Αρχιταμίαν να επισπεύσει την είσπραξη κάθε εφόρου που εκκρεμούσε, επιστήθηκε δε η προσοχή της αστυνομίας να διατελεί έτοιμη όπως έλθει αρωγός στους εισπράκτορες σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης. Εγιναν διευθετήσεις προς έκδοση κατασχετηρίων ενταλμάτων περιουσίας σε μεγάλη κλίμακα εάν παρίστατο ανάγκη κατάσχεσης, δόθηκαν δε ειδικές προς τούτο οδηγίες προς τους εισπράκτορες φόρων. Μέσω των διοικητών εξασφαλίστηκε εκ των προτέρων η συνεργασία των μουχταρών, έγιναν δε διευθετήσεις όπως η κίνηση στραφεί πρώτα κατά των ευπόρων φορολογουμένων. Είχα αποφασίσει να διαλύσω αμέσως το Νομοθετικό Συμβούλιο εάν τα Ορθόδοξα μέλη επρόκειτο πραγματικά να εκδώσουν οποιασδήποτε μορφής διάγγελμα του είδους το οποίο εφοβέριζαν να εκδηλώσουν. Ταυτόχρονα διακαής μου πόθος υπήρξε να τους βοηθήσω, εάν ήτο δυνατόν να αποσυρθούν από την κατάσταση στην οποία είχαν εκθέσει τους εαυτούς τους. Ετσι ενήργησα ώστε να αποσταλούν προς αυτούς δυο προσκλήσεις με τις οποίες επικαλείτο η συνεργασία τους με την Κυβέρνηση, για την εξέταση τόσο του Προϋπολογισμού για το **1932** και ορισμένων μέτρων τα οποία αποσκοπούσαν να βοηθήσουν τη γεωργία. Καμμιά από τις προσκλήσεις δεν έγινε αποδεκτή.

16. Από τις **18** Οκτωβρίου η κατάσταση συγκεντρώθηκε γύρω από τον Επίσκοπο Κιτίου, η συνηγορία υπέρ της λήψεως παράνομων μέτρων του χαιρετίστηκε με ικανοποίηση από τα στοιχεία των άκρων. Το διάγγελμα και την παραίτηση του επακολούθησε κατά την ίδια ημέρα εκφώνηση λόγου στη Λάρνακα κατά την οποία όπως αναγγέλληκε έκαμε χρήση των ακολούθων λέξεων: "Προς όφελος της χώρας αυτής δεν οφείλουμε να υπακύψουμε στους νόμους τους. Μη

φοβάσθε διότι η Αγγλία έχει στόλο. Οφείλουμε όλοι να προσπαθήσουμε για την ένωση και εν ανάγκη να χύσουμε το αίμα μας". Μου δόθηκε η συμβουλή ακολούθως ότι ήτο αμφίβολο εάν τέτοιος λόγος θα ήταν δυνατό να στηρίξει καταδίωξη για στάση σύμφωνα με τους κώδικες, αλλά ο Επίσκοπος κατά τις τότε πληροφορίες μου, περίμενε από ώρα σε ώρα τη σύλληψη του από την αστυνομία. Σύλληψη μαρτύριο και ευρύτατες διαδηλώσεις κατά την εκδίκηση του ή για απελευθέρωση του από τη φυλακή, φαίνεται ότι ήταν οι φάσεις του σχεδίου του. Ως και πράγματι συνέβη καμιά τέτοιου είδους συνέπεια δεν επακολούθησε, έκαμα τις διευθετήσεις μου όπως επισκεφθώ εναερίως την Αγγλία, σχετικά με επειγούσης φύσης εργασία, ήσυχος πως τη σκέψη από την τροπή, την οποία τα πολιτικά γεγονότα είχα λάβει. Ήταν πρόθεση μου να αποπλεύσω στις **22** Οκτωβρίου.

17. Στις **20** Οκτωβρίου ο Επίσκοπος έφθασε στη Λεμεσό. Είχε ως φαίνεται, μεταβεί εκεί, κατά πρόσκληση του κ. Ν. Κ. Λανίτη, ο οποίος ανήγγειλε ότι ο Επίσκοπος θα εξηγούσε τους λόγους της παραίτησης του από το Νομοθετικό Συμβούλιο. Οι κώδωνες των εκκλησιών έπαιζαν καλώντας τον λαό, και πλήθος που προηγείτο του αυτοκινήτου του που κινείτο αργά καλυμμένο με μεγάλη ελληνική σημαία, βγήκε μεταξύ της **4ης** και της **5ης** μ.μ. ώρας προς προϋπάντηση του. Οδηγήθηκε μετά από αυτά στο στάδιο, όπου συναθροίστηκε πλήθος **3,000** κόσμου, περιλαμβανομένων των μαθητών των σχολείων. Εσωκλείω μετάφραση του λόγου που εκφώνησε. Υστερα από μερικούς άλλους λόγους το πλήθος απήλθε τραγουδώντας και ζητωκραυγάζοντας σε κάποια θέση στην πόλη, όπου ο Επίσκοπος τον προσφώνησε σύντομα και πάλι από κάποιο εξώστη και μεταχειρίστηκε στασιαστική γλώσσα. Μετά από αυτόν μίλησαν ο Λανίτης και ο Ζήνων Ρωσσίδης, ο αντιπρόσωπος πρόσφατα της Εθνικής Οργάνωσης στο Λονδίνο, οι οποίοι υπενθύμισαν το λαό ότι ο αγώνας ώφειλε να επιδιωχθεί τώρα όχι με λόγια, αλλά με έργα. Στις **7** μ.μ.

το πλήθος διασκορπίστηκε ήσυχα και δεν υπήρξαν καθόλου σημεία επικείμενης ταραχής. Στις **21** ο Επίσκοπος παρέστη σε κάποια εκκλησιαστική τελετή σε γειτονικό χωριό και παρώτρυνε και πάλι τους ακροατές του να απειθαρχήσουν προς τους νόμους.

18. Φάνηκε ότι οι λόγοι του Επισκόπου ήχησαν σε κωφά αυτιά στη Λεμεσό, η δε απάντηση προς την πρόσκληση του προς επανάσταση ήταν προορισμένη να δοθεί από εκείνους οι οποίοι δεν τους άκουσαν. Το απόγευμα της **21ης** (Οκτωβρίου) ο κ. Ν. Κ. Λανίτης τηλεγράφησε στη Λευκωσία την ακόλουθη υπερβολική υπογραφή της συνάθροισης της προηγούμενης στο στάδιο: "Προτοφανές υπερμέγεθες συλλαλητήριο της πόλης και των περιχώρων. Ο Μητροπολίτης Κιτίου μίλησε προς το πλήθος που κατέκλυσε το στάδιο. Ο δήμαρχος προσφώνησε τον Επίσκοπο, επακολούθησε προφωτοφανής διαδήλωση υπό την ηγεσία του Μητροπολίτη Κιτίου, του δημάρχου κι εμένα και μας ακολουθούσαν πολλές χιλιάδες κόσμου από την πόλη και τα χωριά, μαθητές και εθελοντές. Το πλήθος συναθροίστηκε κάτω από τη λέσχη όπου μίλησαν οι μητροπολίτες Κιτίου, Λανίτης και Ρωσσίδης. Ουδέποτε προηγούμενως υπήρξε τέτοια περισσότερον πανηγυρική έγκριση από την πόλη και επαρχία. Τα επακόλουθα του τηλεγραφήματος τούτου υπήρξαν ακαριαία.

19. Στη Λευκωσία η ενέργεια εναντίον της ανεξάρτητης πράξης του Επισκόπου απέτυχε να εξασφαλίσει υποστήριξη και η γενική γνώμη ήταν ότι η πολιτική του Επισκόπου είχε επιβληθεί σε αυτόν από τη αναβλητικότητα και χλιαρότητα των συμβούλων των συναδέλφων του. Οι νεαροί των άκρων είδαν ότι παρεχόταν έτσι η ευκαιρία γι' αυτούς να δισφημούν και ίσως να εκτοπίσουν τους αρχηγούς. Προκλητικές συζητήσεις τρεφόμενες με υποκινητικές διαδόσεις μαζί με μυστική δολοπλοκία κατέκλυσε τις λέσχες και τις πολιτικές συναθροίσεις πριν από την έκρηξη. Το πρώτο κτύπημα κατά τον Ορθοδόξων μελών δόθηκε όταν κατά τη νύκτα της **18ης** Οκτωβρίου δημοσιεύθηκε ευρύτατα έντυπη αναγγελία του σχηματισμού νέας και

ριζοσπαστικής Εθνικής Ενωτικής Οργάνωσης. Εσωκλείω αντιγραφο της ανακοίνωσης. Το πρόγραμμα υπήρξε μεφελώδες και πολλοί που το υπέγραψαν οι οποίοι κατάγονταν από διάφορα μέρη καθ' όλη τη νήσο και ανήκαν σε πολλά διάφορα επαγγέλματα ήταν λίγο γνωστοί. Η ανακοίνωση ερμηνεύθηκε γενικά ως απειλή εναντίον των μελών που δεν παραιτούνταν, για να παραιτηθούν και υπετέθη ότι είτε ο Αρχιεπίσκοπος Κιτίου ή ο Επίσκοπος Κερύνειας, ο συνεργάτης του Λοΐζιδη, ήταν εκείνος που παρακίνησε τη δημοσίευση αυτή. Οι νεαροί αρχηγοί της νέας Ένωσης υπήρξαν οπωσδήποτε περισσότερο αυτάρκεις ή ως αρχικά νομίστηκε και οι προθέσεις τους δεν περιορίζονταν στην άμεση κρίση. Είχαν εκκινήσει με σκοπό να επιταχύνουν την κρίση και να την εκμεταλλευθούν επίσης. Είχαν επιτύχει την υποτέλεια κάποιου εφημεριδογράφου των άκρων, αλλά ήρεμης αποφασιστικότητας και με την βοήθεια του προίθεντο να εκτοξεύσουν κάποιαν ανατρεπτική εφημερίδα, στον τόπο προς υποστήριξη του προγράμματός τους.

20. Τα γεγονότα που επακολούθησαν κατά την **21**ην Οκτωβρίου στη Λευκωσία μετά την παράδοση του τηλεγραφήματος που απέστειλε ο Λανίτης έχουν ως εξής:

Εγιναν χειρόγραφα αντίγραφα του τηλεγραφήματος, τα οποία και τοιχοκολλήθηκαν στις λέσχες. Τα νέα εξαπλώθηκαν. Στις **5,30** μ.μ. ήταν γενικά γνωστό ότι τα Ορθόδοξα μέλη του Νομοθετικού Συμβουλίου στη Λευκωσία είχαν αποφασίσει να παραιτηθούν. Κάποια μέλη της νέας Εθνικής Ένωσης συναθροίστηκαν στην Εμπορική Λέσχη και απέστειλαν μυστικούς πράκτορες, όπως συντελέσουν στο να κρουσθούν οι καμπάνες των εκκλησιών και προσκληθεί ο λαός. Άλλοι περιήλθαν την πόλη λέγοντας στους καταστηματαρχες να κλείσουν τα καταστήματά τους και συναθροισθούν στη Λέσχη. Αρχισαν οι ομιλίες και το πλήθος εξογκώθηκε από **300** σε **3,000** περίπου πρόωπα, τα οποία συνοθούνταν μέσα και γύρω από τα ευρύχωρα υποστατικά. Τα μέλη

που θα παραιτούνταν έφθασαν και μίλησαν εκ περιτροπής. Κλειδί των ομιλιών υπήρξε ότι κάθε διαφορά γνώμης και κόμματος έπρεπε να παραμερισθούν. Τα μέλη είχαν απωλέσει έδαφος, το οποίο έπρεπε να επανακτηθεί και φάνηκαν αντάξια της περίστασης. Ο Χατζηπαύλου έκρουσε παράφανε χορδή επίκρισης κατά του Επισκόπου και αποδοκιμάστηκε. Αυτός και ο Θεοδότου έκαμαν μνεία της επικείμενης αναχώρησης μου για την

Αγγλία την επομένη οπότε ακούστηκε η κραυγή "στο Κυβερνείο, στο Κυβερνείο". Ο Διονύσιος Κυκκώτης, πρωθυερέας της σημαντικότερης στη Λευκωσία Εκκλησίας προχώρησε και "κήρυξε την επανάσταση". Του έδωσαν κάποια ελληνική σημαία και όρκισε το λαό να την υπερασπισθεί. Εγινε μια επί πλέον ομιλία, ο ομιλητής ασπάστηκε τη σημαία και η κραυγή " στο Κυβερνείο" επαναλήφθηκε φρενιτιωδώς. Οι αρχηγοί άρπαξαν τη σημαία και γύρω στις **6.30** μ.μ. ώρα άρχισαν να οδηγούν το πλήθος σε παρέλαση διά της πόλης. Η απόσταση από τη Λέσχη μέχρι το κυβερνείο είναι ενάμιση μίλι. Αποπλανημένη κάποια εμπροσθοφυλακή, η οποία αυξανόταν καθ' οδόν παρεμπόδιζε το κύριο σώμα. Το κύριο σώμα της παρέλασης κινείτο με πυκνές ομάδες και πολύ αργά. Εκτός κάποιων σποραδικών ζητωκραυγών ως επί το πλείστον, επί μέρους θεατών δεν υπήρχε πολύς θόρυβος. Περνώντας παρά την Κεβερνητική ξυλαποθήκη που βρίσκεται στο τρίτο της απόστασης μέχρι του κυβερνείου, το πλήθος άρπαξε ράβδους διαφόρων μεγεθών και ξέσχισε τους ξύλινους πασσάλους του περιφράγματος κατά μήκος της οδού. Στο σημείο αυτό μερικοί από το πλήθος ή τους πρωτοπόρους εξέκλιναν από την κύρια οδό και προχώρησαν κατά παράλληλη παρέλαση ίσης σχεδόν πυκνότητας διά του προαστείου των Αγίων Ομολογητών. Κάποιος θεατής σε κάποια οικία της κυρίας οδού θυμάται ότι είδε διερχόμενο μπροστά του για ένα δεκάλεπτο διακοπτόμενο ρεύμα από πρόσωπα και μαθητές και για ένα άλλο δε δεκάλεπτο κάποια πυκνή φάλαγα ανθρωπίνων μαζών. Ενθυμείται δε ότι είδε ράβδους ποδήλατα, φανούς, ηλεκτρικές λυχνίες και

υπερμεγέθεις σημαίες, μεταξύ των παροδικών μαζών ιερείς που προχωρούσαν με βία και υψώνοντες τα ρούχα τους. Τα τμήματα που βρίσκονταν στην πρωτοπορεία του πλήθους άρχισαν να φθάνουν στην πρώτη είσοδο του Κυβερνείου στις **7.45** περίπου, το δε κύριο σώμα κατά την **8ην** μ.μ.

21. Η κεντρική αστυνομία είχε μάθει αμέσως για τα διατρέξαντα και εξακολουθούσε να πληροφορείται γι' αυτά τηλεφωνικώς. Οκτώ Ιππείς και ροπαλοφόρο σώμα από δώδεκα πεζούς είχε αποσταλεί πριν από τις **7** μ.μ. με οδηγίες να εμποδίσουν το πλήθος από του να εισέλθει στο γήπεδο του Κυβερνείου. Περίπολος δε από πέντε πεζούς απεστάλη να παρατηρεί και αναγγέλλει τηλεφωνικώς τις κινήσεις και ενέργειες του πλήθους, που βιάδιζε προς το κυβερνείο. Πέντε αστυνομικοί ιππείς ήσαν παρατεταγμένοι μπροστά από την πρώτη είσοδο του αμαξιτού διαδρόμου που οδηγούσε στο οίκημα του Κυβερνείου, οκτώ δε πεζοί με ρόπαλα στο δρόμο μπροστά από αυτούς. Εδώ τα τμήματα που βρίσκονταν στην πρωτοπορεία του πλήθους σταμάτησα νκαι εξογκώθηκαν βαθμιαία από πίσω.

Οι αστυνομικοί οι οποίοι προσπαθούσαν να ωθήσουν το πλήθος προς τα πίσω υφίσταντο επιθέσεις με ράβδους και λίθους, εν τέλει δε οι ίπποι τράπηκαν σε φυγή και το πλήθος εισέρρευσε στον αμαξιτό διάδρομο. Είχα πληροφορηθεί πριν από τις **7,30** μ.μ. ώρας ότι κάποιο πλήθος βιάδιζε προς το Κυβερνείο, μετά δέκα δε περίπου λεπτά ο προσωρινός αποικιακός γραμματέας και ο διοικητής κατέφθασαν και εξέθεσαν προς εμέ τα όσα συνέβαιναν. Διευθέτησα ώστε ο διοικητής να κατέβει στην πρώτη εξώθυρα και να συγκατατεθεί να μιλήσει προς τρεις αντιπροσώπους. Όταν αυτός και ο προσωρινός αποικιακός γραμματέας μετέβησαν στην εξώθυρα, η κυρία παρέλαση δεν είχε φθάσει και τελικά όταν η αστυνομική γραμμή έπαυσε, απωθήθηκαν προς τα πίσω επικεφαλής του πλήθους προς την κορυφή του αμαξιτού διαδρόμου περί τις **30** υάρδες από το οίκημα. Εδώ περί τα **20** λεπτά το πλήθος περίμενε την άφιξη του κυρίου σώματος και ο

διοικητής μίλησε προς μερικούς από αυτούς. Ήσαν αυτοί ως επί το πλείστον μαθητές με λίγους ανεύθυνους θεατές. Η αστυνομία ανασχηματίστηκε και κράτησε το λαό από του να εισορμήσει στο ευρύ κυκλικό επιπέδωμα μπροστά στο οίκημα. Το πλήθος εξωγκώθηκε ξαφνικά και ωθείτο από πίσω. Χύθηκε προς τα εμπρός ως πελώριο κύμα και κάλυψε το επιπέδωμα μέχρι τη μπροστινή πόρτα του οικήματος. Ο διοικητής, ο προσωρινός αποικιακός γραμματέας και ο Υπαστυνόμος με τους αστυνομικούς εκείνους, οι οποίοι δεν είχαν διασκορπισθεί μεταξύ του πλήθους τάχθηκαν μπροστά από το προπύλαιο που αντιμετώπιζε το πλήθος. Ο Θεοδότου, ο Χατζηπαύλου, ο Φειδίας Κυριακίδης από τη Λεμεσό, ο Ιερέας Κυκκώτης και μερικοί άλλοι, οι οποίοι φαινόταν ότι υπήρξαν επικεφαλής της κυρίας παρέλασης αγωνίστηκαν να διασχίσουν το πλήθος, το οποίο περιστοίχιζε τώρα το όλο επιπέδωμα με τον γύρω κήπο και να φθάσουν μέχρι τα προπύλαια. Ακολουθούνταν από κάποιο άτομο που έφερε σάλπιγγα και μεγάλο ελληνικό λάβαρο. Επακολούθησε θορυβώδης διαδήλωση με ζητωκραυγές, χειροκροτήματα και συνεχείς φωνές υπέρ της ένωσης. Κατά τη στιγμή αυτή πληροφορήσα το διοικητή ότι το πλήθος αποσυρόταν σε σεβαστή απόσταση θα δεχόμεν ένα ή δυο από τους αρχηγούς τους. Αυτός και οι αρχηγοί από τη βαθμίδα του προπυλαίου αποπειράθηκαν να πουν προς το πλήθος να αποσυρθεί, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Οι λόγοι τους πνίγονταν στις ζωτωκραυγές και μόνο αυτοί που βρίσκονταν πλησιέστερα προς το προπύλαιο θα ήταν δυνατό, παρόλον ότι αμφιβάλλω ακόμη, να τους είχαν ακούσει. Εν μέσω του θορύβου ο Θεοδότου ακούστηκε να αναφωνεί: "Ο Κυβερνήτης δίκαια αρνείται να μας δεχτεί". Ρίφθηκαν μερικές πέτρες και θάύσθηκαν μερικά παράθυρα όπως δε πληροφορήθηκα αργότερα, μπήχτηκε στη στέγη του οικήματος ελληνική σημαία. Γινόταν ολοένα φανερό ότι με τους λόγους δεν θα πειθόταν το πλήθος να αποχωρήσει και ότι ο ενθουσιασμός και η αποφασιστικότητα του δεν θα

εξαντλούνταν εύκολα. Μετά από μια ώρα από την άφιξη τους, δηλαδή γύρω στις **9,30** μ.μ. ώρα, οι αρχηγοί αναγνωρίζοντας ότι δεν είχαν επίδραση, φοβούμενοι δε τις συνέπειες μου διαμήνυσαν την έκφραση της λύπης τους και εγκατέλειψαν το πεδίο. Φαίνεται ότι μεγάλη μερίδα του πλήθους τους ακολούθησε, το δε πλήθος μετά από αυτά έτεινε συνεχώς να ελαττώνεται παρ' όλον ότι ήταν δύσκολο να παρακολουθεί κανείς το κίνημα, υπήρχε δε πολύς πηγαινοερχόμενος και μεγάλη μετακίνηση θέσεως. Κατά μήκος του δρόμου μεταξύ του Κυβερνείου και του δρόμου της πόλης ομάδες ανθρώπων πηγαινοέρχονταν. Μεγάλες μάζες κόσμου στέκονταν εδώ και εκεί χλευάζοντες δε και λιθοβολούσαν οποιοδήποτε διερχόμενο αστυνομικό.

22. Γύρω στις **9** μ.μ. ώρα η κεντρική αστυνομία είχε πληροφορηθεί τηλεφωνικώς ότι εξακολούθησε ο λιθοβολισμός και ότι θραύονταν παράθυρα, ο δε αστυνόμος, με τη συναίνεση του αρχιαστυνόμου απέστειλε οπλισμένο απόσπασμα από **40** άνδρες το οποίο κρατείτο σε επιφυλακή στο στρατώνα υπό την ηγεσία του ανωτέρου υπαστυνόμου. Ο υπαστυνόμος με κάποια πλάγια οδό απέφυγε το πλήθος και οδήγησε τους άνδρες του στο κυβερνείο από το πίσω μέρος χωρίς αντίσταση. Παρουσιάσθη ενώπιον του διοικητή παρά το προπύλαιο, όπου ο διοικητής και οι αρχηγοί αποπειρώνταν κατά τη στιγμή εκείνη να διαπραγματευθούν με το πλήθος. Οχι σε πολύ χρόνο, μετά από αυτά έγινε έναρξη άγριου λιθοβολισμού και ο διοικητής με την αστυνομία απωθήθηκαν από το προπύλαιο μέσα στο οίκημα. Ζητήθηκαν τότε περαιτέρω αστυνομικές ενισχύσεις και αντίγραφο του θεσπίσματος για στάση. Ο βομβαρδισμός με λίθους αυξήθηκε και γρήγορα όλα τα παράθυρα της πρόσωψης του οικήματος κατεθραύσθησαν, κάποιος αριθμός αστυνομικών πληγώθηκε, πολλοί ηλεκτρικοί λαμπτήρες θραύσθησαν, το δε τηλεφωνικό δωμάτιο παρά το προπύλαιο καταστράφηκε σε σημείο ώστε σε κανένα να μη είναι δυνατό να παραμείνει σε αυτό. Οι αστυνομικές ενισχύσεις από ένα υπαστυνόμο και **22**

άνδρες έφθασαν σε τέσσερα αυτοκίνητα μπροστά στο οίκημα. Λιθοβολούνταν πυρετωδώς και εισήλθαν στο οίκημα όπως μπόρεσαν καλύτερα από τα σπασμένα παράθυρα γύρω στις **10.15** μ.μ. ώρα. Μπροστα σ' αυτό ο διοικητής είχε διατάξει την αστυνομία να επιτεθεί με ρόπαλα. Μόνο το αρχικό μικρό αστυνομικό απόσπασμα έφερε ρόπαλα και υπήρξε μεγάλη χρονοτριβή για τη συνάθροιση του. Τελικά το απόσπασμα επιχείρησε να ανοίξει διέξοδο από μπροστά στο οίκημα αλλά απωθήθηκε γρήγορα από λίθους που έπεφταν ως σφαίρες. Πολλοί από τους λίθους ή τεμάχια από βράχους που ρίχνονταν το βράδυ εκείνο ήταν μεγαλύτεροι από τα Ινδοκάρυα και μερικοί περιστρεφόμενοι με σφενδόνες έφθασαν ικανή δύναμη να θρυμματίσει το κτιστόν προπύλαιο και να διαπεράσουν την εμπρόσθια θύρα. Η θύρα υποστηρίχθηκε με βαριά έπιπλα αλλά κατεθραύασθη και πάλι με ξύλα τα οποία εχρησίμευαν με τη μορφή πολιορκητικού κριού. Ο ανώτερος υπαστυνόμος ζήτησε άδεια να πυροβολήσει, αλλά ο διοικητής αρνήθηκε διότι το πλήθος φαινόταν σε αυτόν ότι αποτελείτο κυρίως από νεαρούς μαθητές και διότι φρονούσε ότι έπρεπε να καταβληθεί περαιτέρω προσπάθεια προς διασκορπισμό των στασιαστών, με άοπλη δύναμη. Η κυρία δυσκολία που υπήρξε ότι το πλήθος που είχε ελαττωθεί πολύ τώρα είχε κατανεμηθεί σε ομάδες μπροστά και γύρω από το επιπέδωμα, πολλοί δε αποσύρθηκαν υπό τη σκιά των ανδρών που αντιμετώπιζαν το οίκημα, απ' όπου διηύθυναν τον κανονιοβλισμό με αυξανόμενο όγκο και ακρίβεια. Στους κατόχους του οικήματος ο μόνος ευκρινώς θεατός σκοπός βολής, ήταν οι ομάδες των νεαρών που βρίσκονταν μπροστά. Ο χυδαίος όχλος που βρισκόταν πίσω επιτίθετο από καιρού προς υποστήριξη τους στις καταστρεπτικές τους ενέργειες.